

Demokratia- ja julkisoikeusosasto

Muistio

2.11.2020

Naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävän perustaminen

Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan perustetaan itsenäinen ja riippumaton naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävä ja huolehditaan Istanbulin sopimuksen toimeenpanosta (s. 90). Asiaa valmistellaan oikeusministeriössä virkatyönä. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa keväällä 2021. OM on valmistelua varten tavannut eri viranomaisia ja toimijoita ja selvittänyt naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen toiminnan katvealueita, joihin raportoijan kaltainen itsenäinen ja riippumaton toimija voisi vastata; miten naisiin kohdistuva väkivalta tulisi määritellä raportoijan tehtävissä ja mitä raportoijan mandaatin tulisi kattaa; ja mille olemassa olevalle toimijalle tehtävä voitaisiin säätää.

Tavoite ja tehtävät

Naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisia toimenpiteitä toteutetaan eri tahoilla ja osana eri toimintaohjelmia, kuten Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma 2017-2021 sekä Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma. Tämän lisäksi on nähty tarvetta itsenäiselle ja riippumattomalle viranomaistaholle, joka seuraisi toimenpiteitä, niiden ja kansallisen lainsäädännön toimivuutta sekä naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyviä ilmiöitä laajasti yli sektoreiden rajojen ja raportoisi havainnoistaan päätöksentekijöille.

Valmistelua varten käydyissä keskusteluissa on pidetty tärkeänä, että raportoija tarkastelisi naisiin kohdistuvaa väkivaltaa laajasti, kattaen ”perinteisten” väkivallan muotojen, kuten parisuhde- ja perheväkivallan, seksuaalisen väkivallan, kunniaväkivallan, häirinnän ja hyväksikäytön, lisäksi mm. sukupuolittuneen vihapuheen, prostituution, uudet väkivallan muodot kuten digitaalisen väkivallan ja häirinnän sekä työelämässä tapahtuvan väkivallan. Toiminnan tulisi olla nais erityistä. Raportoija voisi kuitenkin lähestyä väkivaltaa myös intersektionaalisesti ja tarkastella risteäviä ongelmia.

Vastuutaho

Tarkoitus ei ole luoda uutta itsenäistä viranomaista, vaan säätää raportoijan tehtävän jollekin olemassa olevalle, hallinnosta itsenäiselle ja riippumattomalle toimijalle. Valmistelussa on arvioitu eri vaihtoehtoja, kuten tasa-arvovaltuutettua, yhdenvertaisuusvaltuutettua, Ihmisoikeuskeskusta ja HEUNia. Lähtökohtana valmistelussa on, että tehtävä säädettäisiin yhdenvertaisuusvaltuutetulle.